

Het zijn vaak dezelfde werknemers die vrijgekomen of gemorste (vloeistof)stoffen opruimen. Kleven hier geen gezondheidsrisico's voor de lange termijn aan?

ZO VOORKOM JE BOETES VAN ARBEIDSINSPECTIE

7 TIPS VOOR VEILIG WERKEN MET GEVAARLIJKE STOFFEN

De Nederlandse Arbeidsinspectie controleert sinds kort strenger of bedrijven met gevaarlijke stoffen zich aan de RI&E-regels houden. Vooral bij CMR-stoffen is het belangrijk dat bedrijven hun zaken goed op orde hebben. Hoe ga je veilig om met deze stoffen? Zeven tips van drie deskundigen: Tamara Onos van Auxilium HSE, Jody Schinkel van TNO en Elmar Otten van evofenedex.

Tekst Louise Wagenaar

Werkgevers zijn verplicht een Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E) op te stellen. Bij organisaties waar gevaarlijke stoffen in omloop zijn, moet die RI&E ook een onderdeel rondsom gevaarlijke stoffen bevatten. Sinds 9 februari controleert de Arbeidsinspectie strenger op dit 'stoffendeel' dan voorheen. Gaf zij eerst nog een waarschuwing als dit onderdeel van de RI&E ontbreekt, nu kunnen bedrijven direct een boete van 5000 euro

“Loop eens met een **frisse** blik door je magazijn”

krijgen. In het stoffendeel staat welke stoffen het bedrijf gebruikt, bij welke activiteiten dit gebeurt, hoe groot het risico daarbij is en welke maatregelen zijn genomen om blootstelling te voorkomen. De Arbeidsinspectie heeft hiervoor een handig stappenmodel, zie www.zelfinspectie.nl.

Binnen gevaarlijke stoffen gelden er nóg strengere regels voor CMR-stoffen: stoffen die carcinogeen (C: kankerverwekkend), mutageen (M: kunnen cellen beschadigen) of reproductie-toxisch (R: schadelijk voor de voortplanting) zijn. Stoffen dus die op de lange termijn gezondheidsschade kunnen toebrengen aan medewerkers die eraan blootgesteld zijn. Ze kunnen onder meer in magazijnen vrijkomen, en veel leden van evofenedex beschikken over een magazijn. Waar moeten deze bedrijven op letten? Zeven tips van deskundigen.

1 Breng 'hotspots' in kaart

Elmar Otten: “Hoewel veiligheid in magazijnen een aandachtspunt is, wordt blootstelling aan gevaarlijke stoffen soms vergeten. Dit komt doordat die stoffen meestal verpakt zitten in dozen, vaten of emmers. Maar in een aantal situaties moet je wel degelijk rekening houden met blootstelling, de zogenoemde hotspots. Denk bijvoorbeeld aan 'breuk': dat een verpakking kapotgaat. Of aan het vrijkomen van uitlaatgassen als een voertuigmotor in het magazijn niet wordt uitgezet. Sommige bedrijven maken maatwerkverpakkingen: als ze daarvoor hout bewerken of lassen, kan schadelijke houtstof of lasrook vrijkomen. Dus loop eens met een frisse blik door je magazijn, om dit soort situaties op te sporen.”

2 Zorg voor taakrotatie

Otten heeft nog een andere tip: “Veel bedrijven hebben een protocol waarin staat dat alleen bepaalde werknemers bij breuk van verpakkingen de vrijgekomen of gemorste (vloeistof)stoffen mogen opruimen. Dan zijn het dus altijd dezelfde mensen die dat doen, en die worden dan relatief vaak blootgesteld aan stoffen. Dan zou je je als werkgever moeten afvragen of hier geen gezondheidsrisico's voor de lange termijn aan kleven. Een verstandig besluit is dan om taakrotatie toe te passen: laat dit werk om beurten door verschillende werknemers uitvoeren. Zorg daarnaast in het magazijn voor goede ventilatie.”

3 Vergeet procesemissies niet

Tamara Onos: “Er zijn twee soorten gevaarlijke stoffen. In de eerste plaats de producten die in de stellingen in het magazijn staan. Op het etiket van een gevaarlijk product staat een gevarensymbool. Maar er zijn ook gevaarlijke stoffen die bij bepaalde processen kunnen vrijkomen. Die noemen we procesemissies. Denk dan bijvoorbeeld aan houtstof, kwartsstof of stoffen die vrijkomen bij verbrandingsprocessen van een dieselmotor. Die kun je vanzelfsprekend niet voorzien van een etiket, maar ze zijn net zo goed gevaarlijk. Ook deze moet je dus meenemen in de RI&E.”

Het gevarensymbool voor ernstig gevaar voor de gezondheid: het 'exploderende mannetje'.

4 Check CMR-lijst van SZW

Het is belangrijk om CMR-stoffen te herkennen. Onos: “Op de verpakkingen van een CMR-stof is het gevarensymbool van het ‘exploderende mannetje’ aangebracht. Maar de procesemissies zijn niet zo makkelijk te herkennen. Dat is meer een kwestie van weten. Als het goed is, staan ze in de RI&E. Je kunt ook altijd navraag doen binnen je bedrijf of bij de arbodienst. Uitleg hierover is te vinden in de arbocatalogus van de inspectie (www.nlarbeidsinspectie.nl/onderwerpen/arbocatalogus) en het Arboportaal (www.arboportaal.nl).

Maar ook niet alle verpakte CMR-stoffen zijn voorzien van het etiket met het exploderende mannetje. Dan staan ze veelal wel op de lijst ‘Kankerverwekkende stoffen en processen, mutagene of voor de voortplanting giftige stoffen’ van het ministerie van SZW. Om te weten of een stof CMR is, moet je dus altijd ook op de lijst kijken. Een bekend voorbeeld is ethanol: deze stof draagt niet het gevarensymbool, maar wordt in Nederland wel als kankerverwekkend beschouwd. Dat geldt echter niet op Europees niveau, waar de Europese CLP-verordening de indeling, etikettering en verpakking van gevaarlijke stoffen bepaalt.”

5 Pas STOP-strategie toe

Jody Schinkel: “De STOP-strategie ofwel de arbeidshygiënische strategie is een set van maatregelen om blootstelling aan gevaarlijke stoffen te reduceren. Het is belangrijk deze maatregelen in de goede volgorde toe te passen.

De eerste stap is de ‘S’, die staat voor ‘substitutie’. Dit betekent dat je als bedrijf gaat onderzoeken of je een bepaalde gevaarlijke stof kunt vervangen door een niet of minder schadelijke stof. Op die manier neem je de bron weg, en dat is natuurlijk het effectiefst. De tweede stap heeft betrekking op het nemen van technische maatregelen, bijvoorbeeld door afzuiging of ventilatie. De derde gaat over organisatorische maatregelen, bijvoorbeeld taakrotatie en de vierde over het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen (pbm’s).

Stap vier moet echt de laatste stap zijn, want het enige wat je doet, is het beschermen van de individuele medewerkers. Die bescherming is er alleen als de pbm’s goed zijn toegepast en daadwerkelijk alle stoffen zijn geweerd.

Tamara Onos: “Procesemissies kun je niet voorzien van een etiket, maar die zijn net zo goed gevaarlijk.”
Foto: Ton Bennemeer.

Jody Schinkel: “Met substitutie neem je de bron van de blootstelling weg, en dat is natuurlijk het effectiefst.”

6 Vervang CM-stoffen

Schinkel: “Bij C- en M-stoffen is wettelijk verplicht substitutie toe te passen, als dit technisch uitvoerbaar is. Het ontstaan van hoge kosten mag geen reden zijn om de stof niet te vervangen. Als werkgever moet je jezelf dus de vragen stellen: kan het product zonder deze stof, en zo nee: is er een andere stof te vinden? Kun je een van de vragen met ‘ja’ beantwoorden, dan moet je de stof of het middel vervangen. Ga bijvoorbeeld een ontvetter zonder benzeen gebruiken, een verf zonder chroom-VI of een elektrisch aangedreven motor in plaats van een dieselmotor. Een handige leidraad voor dergelijke initiatieven is de ‘Handreiking vervangingsverplichting CM-stoffen’ van de Arbeidsinspectie. Zij beoordeelt ook de inspanning die het bedrijf heeft verricht om te onderzoeken of vervanging mogelijk is.”

7 Gesprek met contractpartner

Tot slot wijst Otten nog op het volgende: “Als een bedrijf samenwerkt met een contractpartij – een leverancier, vervoerder of anderszins – met een andere veiligheidscultuur, is het verstandig het gesprek aan te gaan. Neem de situatie dat een leverancier regelmatig slecht gesloten zakken met grondstoffen levert. Leg dan uit waarom dit risico’s voor de gezondheid met zich mee brengt. Probeer daar bij de contractpartij verandering in te krijgen. Lukt dat niet, ga dan op zoek naar een partij die de veiligheid wel hoog in het vaandel heeft staan. ●●●

EXTRA WETGEVING CMR-STOFFEN

Naast de regelgeving voor gevaarlijke stoffen is er voor CMR-stoffen nog extra wetgeving.

Bij gebruik van CM-stoffen zijn bedrijven verplicht:

- in de RI&E te vermelden waarom ze een bepaalde CM-stof gebruiken;
- de blootstelling te minimaliseren;
- gegevens rondom gevaarlijke stoffen in het bedrijf te registreren en die veertig jaar te bewaren;
- jeugdigen niet met deze stoffen te laten werken.

Bedrijven die R-stoffen gebruiken, zijn verplicht:

- gegevens te registreren en die veertig jaar te bewaren;
- in de RI&E aandacht te besteden aan bijzondere groepen werknemers, zoals zwangere vrouwen en medewerkers (man en vrouw) met een kinderwens;
- jeugdigen niet met deze stoffen te laten werken;
- zwangere vrouwen en vrouwen die borstvoeding geven niet met stoffen te laten werken die de gezondheid van het ongeboren kind of de zuigeling schade kunnen toebrengen.